

Vojenské letectvo po roce 1991

Ve dnech 14. až 16. srpna 1996 byla pět švédské vysoké válečné školy, švédského vojenského historického muzea a švédského vojenského letectva uspořádána konference pod názvem „Air Power, Doctrine and Technology“. Sborník z této konference obsahuje sedmáct příspěvků. Jedním z nich je příspěvek, jehož autor John A. Warden je znám jako tvůrce knihy Plánování leteckých operací. Některé části jeho knihy byly před několika lety uveřejněny v našem časopise a celá kniha byla vydána pět 3. sboru taktického letectva. Jeho příspěvek uveřejňujeme v mírně zkráceném a redakčně upraveném znění.

Redakce upozorňuje, že obsah článku je významný pro všechny pracovníky v oblasti obrany, nejen pro důstojníky vojenského letectva.

* * *

Pravděpodobně se nacházíme v nejrevolučnějším období světových dějin se třemi současně probíhajícími revolucemi, které otřásají světem. Jde o geopolitickou revoluci, informační revoluci a vojenskou technologickou revoluci. Zde klademe důraz na poslední z nich.

Jak se tyto revoluce odrážejí ve způsobu vedení válek? Až do války v Perském zálivu byly téměř všechny války sériové. Tím je míněno, že velitelé musili shromáždit svoje vojska (nebo letouny nebo lodí) v čase a prostoru, aby bylo dosaženo soustředění dostatečného k průlomu nepřátelských linií, nebo k zabránění průlomu. Soustředění bylo nezbytné také vzhledem k nepřesnosti zbraní, ať to byly šípy nebo kulky, což znamenalo, že několik zásahů v cíli vyžadovalo nasazení mnoha druhů zbraní současně. Jejich soustředění bylo nezbytné i vzhledem k omezeným komunikacím, což vyžadovalo, aby všechny jednotky byly pohromadě.

Až na několik málo výjimek, byly války v minulosti zpravidla spojeny s velkým počtem sériových (posloupných) pohybů a protipohybů. Sériový znamená, že velitel vykoná pohyb a jeho protivník reaguje ústupem, změnou sestavy nebo protiútokem, na něj prvý z velitelů potom reaguje obdobně: ústupem, změnou sestavy nebo protiútokem. Každý z těchto pohybů má pravděpodobnost úspěchu menší než jedna; zákony pravděpodobnosti učí, že pravděpodobnost úspěchu kombinace sériových událostí je součinem pravděpodobností každé z událostí. Jestliže existovala jednoduchá válka (s pouhými deseti pohyby a protipohyby) a jestliže každý pohyb na straně útočníka měl pravděpodobnost úspěchu 0,8 (podle historických měřítek velmi vysokou), pravděpodobnost úspěchu války jako celku je pouze 0,1. Pravděpodobnost 0,1 je lepší než vyhlídky v loterii, avšak je velmi nízká, je-li v sázce váš život a osudy země.

Nástup vysoce přesných zbraní, nosičů schopných pronikat až k cíli, díky globálnímu spojení, jakož i chápání toho, že vojenské akce musejí být zaměřeny proti nepřátelskému systému jako takovému, nikoli pouze proti nepřátelským vojenským silám, umožňuje přijetí koncepce **paralelní války**.

Paralelní válka se značně liší od války sériové. Za paralelní války útočící velitel provede útok na velké procento rozhodujících úseků (*centers of gravity*) nepřátelského systému téměř současně. Očekává se, že tímto způsobem se energie nepřítele sníží na takovou míru, že bude nucen k ústupkům, nebo že se zcela zhroutí. Matematika paralelní války se podstatně liší od matematiky války sériové. Předpokládejme, že úspěšný útok na deset rozhodujících nepřátelských úseků bude mít úspěch, a že pravděpodobnost úspěchu každého jednotlivého útoku je 0,8. Pravděpodobnost celkového úspěchu je vysoká - 0,8. To je velký rozdíl ve srovnání se sériovou válkou.

Paralelní útok je pro obránce velmi nebezpečný, a ve skutečnosti je účinná obrana proti němu téměř nemožná. Za sériové války se obránce musí starat pouze o jeden nebo dva hlavní útoky ve stejné době, protože většina velitelů respektuje staré známé varování o tříštění sil. Za paralelní války má každý útočník (*penetrator*) minimálně jednu přesnou pumu, která bude pravděpodobně mít zhoubný účinek na nějakou důležitou funkci. Obránce proto musí bránit téměř všechno, což znamená, že pořádně nebrání nic. Dalším charakteristickým rysem je, že paralelní válka poskytuje velkou výhodu tomu, kdo zaútočí jako první: schopnost obránce vystaveného paralelnímu útoku vhodně reagovat je velmi nízká, protože je vyřazen větší počet objektů, než je možno rychle opravit nebo nahradit záložními.

Teoreticky mohou vést paralelní operace všechny vojenské síly. To znamená, že stovka tanků může jet k důležitému cíli a zničit ho, pokud jsou tyto tanky schopny cíle dosáhnout. Ve skutečnosti ho ale ovšem dosáhnout nemohou, protože jednotlivé tanky jsou pomalé, snadno zjištělné, předvídatelné a zničitelné. Na druhé straně jsou **letecké a kosmické prostředky** rychlé, nesnadno zjištělné, nepředvídatelné a jen velmi nesnadno zničitelné. Pokud jsou letecké prostředky vybaveny technologiemi „stealth” (snížení demaskujících příznaků letadel), jako jimi byly vybaveny např. letouny F-117, které samotné pronikaly do Iráku, je téměř nemožné je zjistit, přepadnout a zničit.

Prvým skutečným projevem vojenské technologické revoluce byla již zmiňovaná válka v Perském zálivu, kde bylo letectvo nasazeno paralelně a při plnění celkového plánu dosáhlo skvělých úspěchů. Letectvo přivodilo obrovský operační a strategický rozklad rozsáhlé a dobře vyzbrojené irácké armády (*podle některých třetí největší na světě, pozn. red.*). Irácké vojenské objekty a vojska byly rozmístěny v rozlehlých zeměpisných oblastech a počasí bylo často nepříznivé. Nejenže okolnosti nebyly ideální, ale také většina zasazených letadel nebyla vybavena ani přesnými zbraněmi, ani technologií „stealth”. Vedení paralelní války postavilo Irák před neřešitelný problém. Během šesti týdnů byl prakticky ochromen, přičemž ztráty amerického letectva byly překvapivě nízké.

Jako další důkaz síly paralelního útoku ze vzduchu posoudíme poměr sil mezi útočníky a obránci. Irák měl přibližně 15 milionů obyvatel, z nich bylo přibližně 10 % ve zbraní v té nebo jiné formě; v samotném Kuvajtu měl Irák armádu o třech až pěti stech tisících mužů. Americké bojové letové osádky měly přibližně 3000 mužů, z nichž jen zřídka operovalo v nepřátelském vzdušném prostoru současně více než pět set nebo šest set mužů. Pokud nebudeme brát v úvahu posádky námořních plavidel, poměr útočníků a obránců byl okolo 1 : 200, počítáme-li pouze irácké vojáky v Kuvajtu. Pokud čísla vztáhneme na všechna irácká vojska (které se mohla kdykoli do konfliktu zapojit), poměr by byl asi 1 : 500. Za takového poměru sil byl Irák zcela paralyzován. K dosažení stejného účinku

pozemními silami by bylo zapotřebí poměru v rozpětí od nejvýhodnějšího 1:3 ke standardnímu 3:1.

Klíčem vedení paralelní války je schopnost rozpoznat správné cíle. Existují dva způsoby identifikace cílů:

- Prvým a nejčastěji používaným způsobem je vybrat určitý počet cílů z rozsáhlého seznamu. Je to způsob nahodilý a pravděpodobně nepovede k rychlým výsledkům.

- Druhým je volit cíle na základě pochopení toho, jak je nepřítel organizován: je to způsob metodický, rychlý a jeho použití je účinné.

Za války v Perském zálivu použili plánovači letecké operace metody nazvané „pět kruhů“. (Pozn. překl.: J.A. Warden byl vedoucím skupiny těchto plánovačů. Viz H.N. Schwarzkopf, *Autobiografie*, Praha, 1993.) To je jednoduchý způsob výkladu systémové války. Předpokládáme, že bojujeme proti jednotlivci, avšak nemáme prostředek k vedení rozhodujícího (smrtícího) úderu. Můžeme však mít schopnost udělat něco, co ovlivní mozek, srdce, kosti, buňky a pěsti nepřítel. I když nelze zlikvidovat každou z těchto funkcí, můžeme narušit jakoukoli z nich současně nebo paralelně, čímž uvedeme velmi rychle protivníka do stavu bezmoci nebo beznaděje. A takový byl i plán proti Iráku.

Systém „pět kruhů“ předpokládá, že každá organizace má tytéž složky, tzn., že Irák má stejné složky jako každý živý organismus, ať stát, průmyslová firma nebo lidské tělo. Lidské tělo má mozek, který řídí operace, srdce a plíce na přeměnu energie a pohyb, kosti, které vše drží pohromadě, pěsti, které jsou pro obranu. „Pět kruhů“ si můžeme představit jako soustavu pěti sousledných kružnic označených od středu k obvodu takto: vedení, nezbytné prvky systému, infrastruktura, obyvatelstvo a zasazené vojenské síly (viz. obr.).

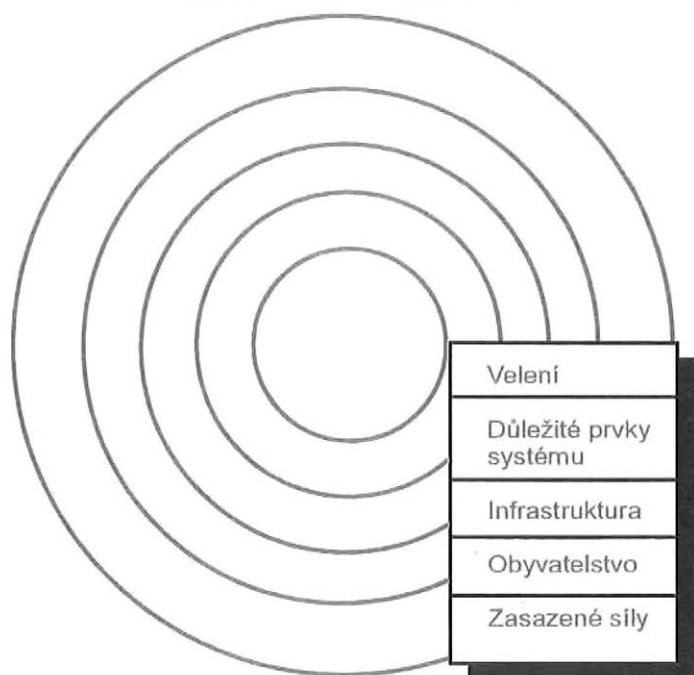
Sériová válka starého typu vyžadovala operace od vnějšího kruhu systému směrem do středu a vedla k představě *bitvy jako podstatě války* - a v mnoha případech i jako účelu války.

Považujeme-li ale nepřítel za systém a máme-li k dispozici technické prostředky k úderu na kterékoli místo v nepřátelském systému, potom má smysl zahájit proces uvnitř a postupovat navenek pouze v případě potřeby. Daný vstup energie, například puma, zaměřený na střed systému - na kruh „vedení“ - kde je málo, avšak velmi důležitých funkcí, bude pravděpodobně mít mnohem větší účinek na nepřátelský systém než stejný vstup energie proti jednotlivé funkci (letadlu, tanku) v kruhu „zasazených vojenských sil“ (*fielded forces*).

V počátečních sekundách války jsme udeřili na většinu mozkových center Iráku - na operační sály zabezpečující Saddáma Husajna a irácké vrchní velení. Zároveň jsme udeřili na oči Iráku, jimiž byly jeho radiolokační prostředky, a udeřili jsme na jeho nervový systém, jímž byly prostředky komunikace. Během několika minut byl Irák téměř oslepen, měl sotva čas pro přemýšlení, nemohl získávat důležité informace. Současně s úderem na mozková centra jsme udeřili na další nezbytné prvky iráckého systému - na jeho energetické funkce. Vyřadili jsme elektřinu - hlavní způsob přenosu energie - a zahájili proces blokování krevního oběhu úderem na rafinerie ropy. Zároveň byla přerušena dopravní infrastruktura: byl zničen železniční most mezi Bagdádem a přístavem Basrou.

Z mnoha důvodů se nám nepodařil psychologický útok na obyvatelstvo - neboli na „buňky“ v naší analogii. Dali jsme však iráckému lidu jasně najevo, že je ve válce, což byla věc, kterou irácký lid většinou ignoroval, pokud během dlouhých let irácko-iránského

Pět kruhů

Obr.

konfliktu bohatl. Současně jsme provedli úder na ty prvky zasazených vojenských sil, které byly pro nás potenciální hrozbou - na letecké útočné systémy a na systémy protivzdušné obrany. Výsledek byl takový, jaký byl předvídán: první ráno války byl Irák z poloviny paralyzován, takže vedení účinné vojenské obrany se stalo téměř nemožným.

Za války v Perském zálivu relativně nevelký počet letců přivodil operační a strategické ochromení dobře vyzbrojeného protivníka. Tato válka byla až dosud nejtypičtějším příkladem, kdy letectvo porazilo velkou armádu. Mohla také být posledním příkladem letectva, jež porazilo velkou pozemní armádu, protože jedním z klíčových poznatků z této války je bezesporu vysoká zranitelnost velkých pozemních vojsk. Nelze si představit, že by se Irák snad znovu pokusil zmocnit se Kuvajtu. Namísto toho se zřejmě bude snažit nalézt způsob, jak vést útok na strategická cíle protivníka, nebo - což je pravděpodobnější - takovým útokem hrozit. Bude se snažit postavit své potenciální protivníky, zejména Spojené státy, rychle před hotovou věc (*fait accompli*), aby se snížila možnost, že bude přijato takové politické rozhodnutí, které by znamenalo propuknutí nepřátelství. Pro Spojené státy taková situace, kdy se nedá očekávat, že protivník bude dlouho a obtížně a zcela viditelně shromažďovat a potom odesílat vojska, vyžaduje vytváření podstatně

rychlejších útočných respektive obranných sil a vývoj zbraní použitelných za problematických situací.

Pojímání nepřítel jako systém a koncepce paralelní války jsou ve věku vojenské technologické revoluce základem úspěchu. Nezbytné jsou ovšem také správné prostředky, z nich nejdůležitějšími jsou zbraně s vysokou přesností.

Za druhé světové války měly americké bombardovací letouny B-17, užívané především pro denní bombardování v Německu, pravděpodobnou úchylku kolem 900 m. Při této přesnosti bylo nutno svrhnout cca 9000 pum, aby bylo dosaženo pravděpodobnosti 90 % zásahu cíle o velikosti 60krát 30 m jednou pumou. Ke svržení 9000 pum bylo tedy nutno vystavit ohrožení tisíc letounů a deset tisíc mužů. Až do konce války nebylo možné vyslat do vzduchu najednou tisíc letounů. Proto velení letectva nikdy neplánovalo zasažení malých cílů, i když se samozřejmě vědělo, že nejdůležitější složky všech cílových systémů jsou malé. Namísto toho se plánovaly útoky na objekty továren nebo dokonce na města v naději, že také zasáhnou něco důležitého. Při dostatku času a prostředků to ostatně bylo možné. Tyto doby zjevně minuly, doufejme, že navždy.

Na rozdíl od druhé světové války, za války v Perském zálivu, měl jediný, samostatně letící letoun F-117, pravděpodobnost, že umístí každou ze svých dvou pum do cíle rozměrů 60krát 30 m vyšší než 90 % (ve skutečnosti víme, že pravděpodobnost, že zasáhne jedinou pumou cíl velikosti stolu, byla téměř devadesátiprocentní). Pro velitele to znamenalo, že mohou jen jedinou pumu likvidovat důležité nepřátelské funkce. Rozdíly v logistice, čase a výdajích byly ve srovnání s druhou světovou válkou obrovské.

Zvýšení přesnosti o čtyři třídy proti druhé světové válce bylo ještě více násobeno **promyšlenou volbou cílů**. Většina zpravodajských orgánů uvažuje s ohledem na zničení cíle, což ve většině případů vyžaduje mnoho pum. Až na málo výjimek ale není nutné cíl zničit: potřebujeme pouze, aby cíl přestal plnit svou funkci. Protože většina funkcí cíle závisí na provozu něčeho malého (krakovací věž v rafinerii ropy, spojovací uzel systému PVO), bude zpravidla stačit jedna puma. Protože plánovači za války v Perském zálivu pochopili ideu efektivní volby cílů, a protože měli k dispozici vysoce přesné zbraně, ve velmi krátkém časovém období bylo možné úspěšně zaútočit na velký počet důležitých iráckých cílů.

Velice důležitou roli ve válce v Perském zálivu hrály **informace**, které v příštích operacích budou hrát úlohu ještě větší. Schopnost přijímat, zpracovávat a distribuovat velká množství informací v globálním měřítku umožňovala rychle soustředit a vyslat úderné letouny, řízené stíhacími, podpůrné letecké a kosmické systémy. Zařízení v Colorado Springs předávala výstrahu o raketovém útoku lidem vzdáleným osm tisíc kilometrů. (Na druhé straně velká část náletů proti Iráku sloužila právě tomu, aby byl Irák zbaven důležitých strategických, operačních a taktických informací.) Tyto nálety - poprvé v *měřítku celé země* - byly výjimečně účinné.

Byly ve skutečnosti tak účinné, že irácké vedení po dlouhou dobu vůbec nevědělo, jak velké ztráty Irák utrpěl v první části války. Pokud jsme si tedy přáli, aby Irák požádal o mír již po několika dnech, měli jsme Iráčanům podávat podrobné zprávy o tom, co jsme jim způsobili. V době informační revoluce můžeme dosáhnout úspěchu zveřejňováním informací, nikoli jejich utajováním!

Uvádím **hlavní strategické a operační poznatky z války v Perském zálivu**. Strategický útok je účinný:

- když stát ztratí strategickou leteckou převahu, je odkázán na milost a nemilost útočící strany (jeho vojenské operace jsou omezené),
- pozemní vojska jsou velmi zranitelná a slabá,
- pozemní operace za nepřátelské letecké převahy jsou téměř nemožné,
- použití vysoce přesných zbraní a technologie „stealth“ nově vymezuje hromadné zasazení a soustředění,
- asymetrický útok je účinný a poskytuje útočníkovi velké výhody,
- samotné letectvo může porazit velké pozemní síly,
- zničení statických sil ze vzduchu trvá déle než zničení mobilních sil,
- je důležité rychlé využívání informací (standardní hierarchická vojenská organizace pro jejich rychlé zpracování a využívání není vhodná),
- dominantní silou ve válce se stalo letectvo.

Využijeme války v Perském zálivu jako východiska a budeme se věnovat tomu, co může a musí letectvo dělat v budoucnu. Avšak dříve musíme nově definovat válku, abychom mohli snáze pochopit použití letectva k řešení netradičních problémů.

Důvodem existence letectva - nebo jiného druhu ozbrojených sil - je vést války, které vlády vyhlásí, a zvítězit v nich. Avšak co je to válka? Je to sestřelování letadel, ničení nepřátelské výzbroje, zabíjení nepřátelských vojáků? To vše válka může zahrnovat, avšak tím ještě není definována. Obecná definice, zahrnující veškerý rozsah operací vedených vojenskými silami, zní takto: **Válka je použití fyzické síly, nebo hrozba jejím použitím, ke změně vnějšího prostředí, proti odporu, pro něco, co je v souladu s našimi potřebami.** Tato definice zahrnuje tradiční válku, udržování míru, vytváření míru, gerilové války i pomoc při živelních pohromách. V každém případě měníme pomocí fyzických prostředků nějaký systém nebo nějaké prostředí, které si nepřeje být změněno, nebo které by se bez vnějšího zásahu neměnilo.

Problematika malé války zahrnuje akce jako: nouzové dodávky potravin a zdravotnická pomoc po přírodní nebo lidmi způsobené pohromě; oddělení soupeřících stran po zjištění, že jedna nebo druhá strana by mohla být kontraproduktivní; umlčení nebo zničení zločineckých či teroristických organizací; ochrana občanů v zahraničí; zastavení ofenzivního chování států; obnovení pořádku ve městě nebo v zemi; vyvolání strategického nebo operačního ochromení státu snažícího se vést významné operace za svými hranicemi nebo jimi hrozit; „okupace“ státu na podporu stanoveného chování. V každém z těchto případů budou mít velkou důležitost rychlost, přesnost, nízké výdaje a malé nebo žádné vedlejší účinky.

Letecké síly na celém světě se budou na některých nebo dokonce na všech těchto akcích podílet. Na neštěstí, i na konci tohoto století, se letecké síly spoléhají na přežitky vyhlazovací války. Zběžný pohled na každý z následujících scénářů ujasní problém a napoví řešení.

● **Schopnost dodávat potraviny a léky ze vzduchu** se od druhé světové války příliš nezdokonalila. Spoléháme se především na padákové zásilky materiálu do cílové oblasti, i když víme, že nejvážnější požadavky týkající se nouzových zásob potravin a léků vznikají, když místní distribuční mechanismy nepracují buď pro fyzické poškození distribučního mechanismu, nebo proto, že některá jiná strana záměrně omezuje distribuci. Má-li být letectvo za těchto zcela běžných situací užitečné, musí rozvíjet prostředky, aby mohlo

zajistit distribuci přímo ze vzduchu, jinými slovy jde o „dodávky až do domu“. Jestliže můžeme svrhnout tunovu pumu na komín a jestliže můžeme položit malou ničivou nálož na každý čtvereční metr fotbalového hřiště, můžeme také vyřešit způsob, jak dopravit kilový bochník chleba (nebo spíše jeho kalorický ekvivalent) na něčí práh.

● **Oddělení válčících stran**, které si nepřejí být separovány, je s dnešním vybavením téměř nemožné, pokud nejsme připraveni buď se postavit na jednu stranu, nebo zaútočit na obě strany. Porážka jedné strany zakládá dlouhotrvající nepřátelství a zřídka kdy máme vůli útočit stejně na obě strany, nicméně řešení problému je koncepčně jednoduché: je možno „útočit“ na obě strany stejně, jestliže jsou důsledky oboustranné, nebo když žádná strana v důsledku útoku nepřijatelně neutrpí. Oboustranné a nekrvavé důsledky jsou nejsnáze dosažitelné tzv. *neletálními zbraněmi*. Lze je nejlépe dopravovat letectvem - rychlejší dodávka a mnohem vyšší pravděpodobnost dosažení účinku na strategické a operační úrovni. Aby letectvo bylo schopno takto přispět, musí začít uvažovat o jejich zavádění. Bohužel většina stále nepochopila, že tyto zbraně jsou těmi nejvhodnějšími pro operace vytváření nebo vynucování míru.

● V minulých stoletích hrály námořní a pozemní síly klíčovou úlohu při likvidaci pirátů a lupičů. Není to tak dávno, co byly ozbrojené síly od tohoto úkolu osvobozeny, avšak v současné době můžeme s jistotou předvídat, že národy budou stále více sužovány **zločineckými organizacemi**, a že řešení tohoto problému bude opět svěřeno vojákům. Může i zde letectvo hrát klíčovou úlohu?

Letectvo může snadno hrát hlavní úlohu, zvláště když se cílová organizace bude nacházet v určité vzdálenosti od napadeného státu. Se současnými zbraněmi může vyřadit objekty zločinecké organizace a znesnadnit dopravu jeho zboží a služeb. Může také účinně bránit toku informací, který je důležitý pro každou zločineckou skupinu, která operuje na více místech. Může ovšem vést i přímé útoky na zločince; pomocí neletálních zbraní je může znehybnit, a tak umožnit jejich zajištění pozemním personálem. Schopnost letectva zadržet zločince bez pozemní pomoci nyní neexistuje, avšak to neznamená, že to tak musí zůstat. Užitečné mohou být vrtulníky vybavené technologií „stealth“ dlouhého doletu, stejně jako malé vrtulníky schopné vzlétat z mateřské lodi a vracet se na ni.

● **Ochrana občanů v zahraničí** je nesnadným úkolem, zvláště když jsou ohroženi jednotlivci rozptýlení. Když jsou málo rozptýleni a soustředěni na jednom místě, je řešení pro letectvo snadnější.

● **Zastavení agresivního jednání států** je oblast, v níž již letectvo úspěchů dosáhlo. Spojené státy požadovaly od Libye něco specifického a omezeného - zastavit podporu mezinárodního terorismu - a dosáhly svého cíle tím, že daly Kaddáfimu jasně najevo, že bude ve smrtelném nebezpečí, jestliže nepřistoupí na americké požadavky. Zde je další oblast, kde musí letectvo začít vážně přemýšlet o budoucích požadavcích, namísto aby jen zdokonalovalo existující možnosti.

● **Nepokoje ve městech** vzniknou, když se skupiny zaměřené na rozvrat mohou volně pohybovat. Nemohou-li se volně pohybovat, jsou nepokoje lokalizovány, a nejsou tedy operačně (nebo dokonce strategicky) významné. Omezení pohyblivosti pozemními silami je možné jen tehdy, je-li na místě velký počet jednotek. Velký počet je nezbytný, protože topografie města vyžaduje sériové operace, což znamená zřízení mnoha uličních zátarasů

a úderné jednotky. Naproti tomu několik vrtulníků nebo letounů vybavených rychlopalnými kanony může účinně pokrývat velké město tak dlouho, dokud je to třeba.

Cílem při obnovení pořádku ve městě není chránit všechny objekty anebo zadržet jednotlivce, nýbrž zavést a udržet požadovanou míru pořádku. Jestliže náležitě omezíme pohyblivost těch, kteří chtějí vyvolávat nepořádek, dosáhneme svých cílů a můžeme účinně použít letectva. Použití letectva bude ovlivněno vážností situace a prostředky, které máme k dispozici. Jestliže je problémem povstání, za něhož nejsou politické orgány ochotny použít letální zbraně, jsou naše možnosti omezeny. Na druhé straně může být použití těchto zbraní zcela přijatelné a v tomto případě máme mnoho možností.

Pokud nejsou letální zbraně vhodné, musí letectvo uvažovat o neletálních zbraních, o jejich dopravě a o operačních koncepcích. Několik desítek letadel a přibližně stovka členů letových osádek je schopno zvládnout většinu situací ve městě *na operační úrovni*. Porovnejme to s tisíci vojáků potřebných ke splnění stejného úkolu a srovnáme vysokou pravděpodobnost ztrát.

● **Náš přístup k problému vynikne, když se nějaký zločinný stát pokusí přemoci svého souseda:** vytvoříme potřebnou míru operačního a strategického ochromení, které povede k přijatelnému řešení. Jak rychle musíme vytvořit takové ochromení? Doba může být různá, avšak mělo by to být tak za 24 hodin. S dnešními raketovými zbraněmi a potenciálem pro použití biologických a jaderných zbraní si prostě nemůžeme dovolit více času. Budeme-li mít síly schopné přivodit strategické ochromení protivníka během 24 hodin a budeme-li je mít připraveny k zasazení, pravděpodobnost jejich použití bude malá. Může nastat situace, že budeme muset udržovat poražený stát pod stálým nátlakem, abychom ho přinutili k dohodám o ukončení války. Jinými slovy: nemusíme ho obsazovat. Když mluvíme o okupaci, musíme pochopit, že se jedná o výsledek („okupovaný“ stát se podřídí vnuceným podmínkám), nikoli o způsob provedení.

● **Pojem okupace** obvykle připomíná velké počty vojáků uprostřed nepřátelského nebo přinejmenším podrážděného obyvatelstva. Podle definice, vojska vnucují způsob vlády okupovanému státu, způsob vlády odlišný od toho, který si obyvatelé státu vyhrazují sami pro sebe. Proč dochází k poválečné okupaci? Existují čtyři hlavní historické důvody: mocnost si přeje využívat zemi poraženého nepřítel pro vlastní účely; vítěz chce vynutit přeměnu vlády nebo dokonce kultury poraženého státu; dobyvatel chce omezit schopnost poraženého státu ke znovuvybrojení a obnovení boje; vítěz může požadovat, aby poražený přistoupil na omezení určitých ekonomických, politických nebo vojenských aktivit. Letectvo hraje ve všech těchto případech podpůrnou až dominantní úlohu.

Může letectvo přinutit poražený stát ke změně své formy vlády a kultury? Odpověď zní, že pravděpodobně nemůže, avšak může k tomu významně přispět. Může letectvo zabránit znovuvybrojení a obnovení nepřátelství? Zde je odpověď kladná. Nutno poznamenat, že i když nebude okupace letectvem dokonalá - a to za určitých okolností nebude -, v mnoha případech bude jedinou disponibilní možností okupace. Například na konci války v Perském zálivu by okupace Iráku pozemními silami vyžadovala překonání obrovských politických, vojenských a finančních překážek, ovšem okupace letectvem snadná byla.

Mnozí se dívají na letectvo s nedůvěrou, protože se domnívají, že je příliš drahé. Naopak, **technicky vyspělé letectvo je velmi levné, porovnáme-li výdaje s výsledky.** Naneštěstí má letectvo tendenci ulpívat na starém sériovém světě a dělá stejnou chybu jako

jeho oponenti. Letadlo, které stojí sto milionů dolarů je sice nákladné, ale kolik byste potřebovali kusů typu za dvacet pět milionů dolarů? Jestliže stroj za sto milionů dolarů má na nepřítele desetkrát větší účinek, protože je přesný a vybavený technologií „stealth“ na cestě k cíli nepotřebuje početný doprovod, a jestliže k jeho ošetřování stačí malá skupina osob, pak je ve srovnání skutečně levný. Má-li mnohem větší účinek na nepřítele při nižších nákladech na vedení boje a na technické zabezpečení, potom pravděpodobně nebudeme potřebovat tolik bojových letounů a podpůrných letounů, kolik jsme potřebovali dříve. Domníváte-li se ale, že síla organizace se měří tím, kolik strojů nebo lidí vlastní, nikoli tím, co může vykonat, pak si jistě nebudete přát vybavit svoje letectvo novými letadly.

Z krátkodobého hlediska může obhajoba přístupu odpovídajícího starému průmyslovému věku vyznívat moudře; z dlouhodobého hlediska ztrácíte všechno. My všichni musíme usilovat o změnu měřítek bojového úspěchu a o změnu struktury letectva. Jediným měřítkem, které má dnes smysl, je účinek, kterého můžeme proti nepříteli dosáhnout. Nic se nemůže vyrovnat letectvu, jestliže budou kalkulace provedeny správně.

Budoucí možnosti letectva jsou neomezené: působí ovšem i opačné síly. Ti, kdož chtějí šetřit, stále aktivně působí proti koncepci letectva, které může plnit úkoly dříve vyhrazené pozemnímu vojsku nebo námořnictvu. Musíme proto znovu zaujmout stejný intelektuální postoj, který stál u zrodu letectva a přispěl k jeho výjimečnému rozvoji. Je třeba aktivně podporovat nové technologie a systémy, abychom mohli plnit ty úkoly, ke kterým budeme zítřka povoláni.

- NA -

Ve vládě jsem jednoznačně navrhoval, aby redukce v rámci tzv. ekonomického balíčku u ministerstva obrany byla nulová. To vláda hlasováním neschválila – naopak schválila redukcí. Ta je ovšem v rezortu obrany zdaleka nejnižší proti redukcím v jiných rezortech. Kromě toho následující týden se vláda na můj návrh usnesla, že přijmeme nabídku od Spojených států amerických. Tato půjčka bude v hodnotě do 80 milionů dolarů a úroky ani jistina z této půjčky nebudou spláceny z rozpočtu rezortu, nýbrž mimo tento rozpočet. Navíc vojenský rozpočet bude stoupat o 0,1 % HDP ročně v příštích čtyřech letech. To je vládou potvrzeno.

JUDr. Milošlav Věšný, ministr obrany ČR, A Report 11/92.